

# PEYGAMBER SAS'İN CÖMERTLİĞİ\*

*Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.*

*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Nahmeduhü bi-cemîi mehâmidih... Lehü'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve liâzîmi sultânih... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahü bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ...*

*Emmâ ba'dü, fa'lemü eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahıbehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'nnebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehü kân:*

كَانَ لَا يَمْنَعُ شَيْئًا يُسْأَلُهُ

(حم. عن أبي أسيد الساعدي)

**RE. 548/1** (*Kâne lâ yemneu şey'en yüs'elühû*)  
*Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah cümlelizden razı olsun... Dünyanın ve âhiretin bildiğimiz bilmediğimiz her türlü hayırlarına cümlelizizi nail eylesin... İki cihan

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

saadetine mazhar eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in adetleri, itiyatları, ahlâk ve şemâiline dair Râmûzü'l-Ehâdîs'in sonunda toplanmış bulunan rivayetleri okumaya devam ediyoruz. Burada Peygamber SAS Hazretlerinin günlük yaşayışları, sevdiği şeyler, şemâili, ahlâkının ve hareketlerinin bir kısmı önümüze sergilenmiş oluyor. Bu rivayetlerin okunmasında Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hâli, ahlâkı ve günlük yaşantılarına ait manzaralar öğrenmiş, görmüş oluyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin, bu rivayetlerin okunmasına ve izâhına geçmeden önce, her zaman olduğu gibi Peygamber SAS Efendimiz'e bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın bir nişânesi olmak üzere ve onun mübarek âlinin, ashâbının, etbânının, ahbâbının ruhlarına ve bilhassa bu rivayetleri bize kadar nakil ve rivayet etmiş olan din alimlerinin, büyüklerimizin ruhlarına, sâdât ve meşâyih-i turuk-ı aliyemizin ervahına;

Eseri cem ve te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyaüddin Efendi Hocamızın ruhuna, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid Kotku Hocamızın ruhuna;

Bu beldeleri fethedip bize miras bırakmış olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına; beldemizin medâr-ı iftihârı Yûşâ AS, sahabe-i kiram, Ebû Eyyûb el-Ensârî ve sâir sahabe-i güzîn rıdvanu'llahu teâla aleyhim ecmain hazerâtının, sâlihlerin ve evliyâullahın ruhlarına;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve camimizin bânîsi İskender Paşa'nın ruhuna,

camimizin etrafında medfun bulunan mü'minîn ü mü'minâtın, camiden güzerân eylemiş olan eimmenin, hutebânın, müezzinlerin, kayyumların ruhlarına;

Uzaktan ve yakından bu dersleri takip etmek üzere buraya gelmiş olan siz kıymetli kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Biz yaşayan müslümanlar da ömrümüzü Rabbimiz'in rızasına uygun geçirelim, gaflet ve cehalet ile vakit zayi etmeyelim, sünneti seniyyeyi ihya ederek şehid sevaplarına nail olalım, Rabbimiz'in huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım diye, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup öyle başlayalım!

.....

## a. İsteyene Vermeye Çalışırdı

Mukaddimedede metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmuzü'lEhâdîs*'in 548. sayfasında, 1. hadis-i şerif... Abdullah ibn-i Ebu Bekir Rh.A'in Ebû Useyd es-Sâ'dî'den rivayet ettiğine göre:<sup>1</sup>

كَانَ لَا يَمْنَعُ شَيْئًا يُسْأَلُهُ

(حم. عن أبي أسيد الساعدي)

<sup>1</sup> Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.497, no:16099; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.VI, s.125, no:10029; Abdullah ibn-i Ebî Bekir Rh.A'in Ebû Useyd esSâ'dî'den.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.142, no:18411; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6917.

**RE. 548/1** (*Kâne lâ yemneu şey'en yüs'elühû*)  
“Peygamber SAS Hazretleri, kendisinden istenilen bir şeyin verilmesine hiç engel olmazdı; vermediği hiç yoktu.”

Kendisinden bir şey istensin, talep edilsin de o vermesin veyahut “Hayır, verilmesin!” desin, mümkün değildi. Mutlaka istenilenin yerine getirilmesine gayret ederdi. Bu onun cömertliğinin; vermekten, fakirlikten korkmayan, Allah’a tam tevekkül eden mizacının bir tezahürüydü.

Peygamber SAS hakkında İbn-i Kayyım diyor ki:<sup>2</sup>

كَانَ فَرَحُهُ بِمَا يُعْطِيهِ أَعْظَمَ مِنْ سُرُورِ الْأَخِذِ بِمَا  
يَأْخُذُهُ

(*Kâne ferahuhû bimâ yu'tîhi a'zame min surûri'l-âhizi bimâ ye'huzühû*) “Rasûlüllah Efendimiz’in kendisine bir şey geldiği, bir şey aldığı zaman duyduğu sevinçten, verdiği zamanki sevinci daha fazlaydı. Veriyorum diye daha çok memnun olurdu.”

Onun için kendisinden bir şey istendiğinde hiç mâni olmazdı. Hele bir tanesini düşünüyorum da biraz ben kendi kendime hayıflanıyorum.

Rasûlüllah Efendimiz’e çok güzel bir elbise getirmişler; kıymetli, gayet güzel. Giyinmiş. Tabii güzele her şey yakışır, çok da yakışmış, çok da güzel olmuş. Onun üzerinde o şahane güzellikte... Birkaç güzellik bir araya gelmiş oluyor.

Birisi gelmiş:

<sup>2</sup> İbn-i Kayyım el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd*, c.II, s.20.

“—Yâ Rasûlallah! Bu elbiseyi bana ver!” demiş.  
Fesûbhanallah... Ben biraz garipsiyorum.

Onun üzerine hemen, “Hay hay!” demiş, çıkartmış vermiş elbiseyi, derhal... Yani üzerinde birazcık durmuş.

“—Mübarek, bıraksaydın, giyseydi ya...” diyor insan.

Rasûlüllah SAS Efendimiz biraz tadını çıkarsaydı, diye düşünüyor. Hemen vermiş. Ötekiler de sıkıştırmışlar, sahabeden bazı kimseler de demişler ki:

“—Niye böyle istedin Rasûlüllah’tan?”

“—Kabirde kefen yerine kullanmak için istedim.” demiş.

“—Ölürsem, Rasûlüllah’ın giydiği şeye bürünmüş olarak öleyim.” diye o da ondan istemiş.

Herkesin bir hesabı var. Hani bizim Anadolu’da bir söz vardır:

“—Herkesin bir derdi var, değirmencinin derdi de suyla...” derler.

Hani su gelecek de çarkları çevirecek mânasına...

O mübarek de yeni olduğunda, eski olduğunda değil. Onun da arzusu, isteği Rasûlüllah’ın giydiği bir şeyi giymiş olmak... O da ondan istemiş.

Ama Efendimiz, düşünün bir kere, isteneni veriyor.

“—Dur ben sana evden ötekisini getireyim!” dememiş. “Bu benim şimdi üstümde, bak,

ben sana başka getireyim.” dememiş; isteneni vermiş.

Rasûlüllah SAS Efendimiz’in âdeti, itiyadı, şahane ahlâkı işte böyleydi.

Bunu her zaman söylüyoruz ama uygulamak ayrı iş. Söylemek ayrı, bilmek ayrı, uygulamak ayrı bir şey. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

“—Vallahi sadaka vermekle, hayır vermekle mal azalmaz.” Efendimiz yeminle söylüyor. Biz hâlâ cimrilik ediyoruz.

Sonra, verilen şey insanın ahiretteki hesabına yazılıyor, kazancı oluyor, kendisinin oluyor. Verdiği şey insanın kendisinin oluyor; yanında kalan şey kendisinin olmuyor. Yanında kalan şey helâlse hesabı var, haramsa azabı var. Verdiği şey kendisinin oluyor. Ha, bunu verdi, hayır yaptı; defterine yazılıyor, ahirette sevap oluyor.

Buna alışmamışız. Cömertlik Peygamber SAS’in en önde gelen vasıflarından biriydi ve evliyâullahın şaşmaz vasfıdır. Cimrilik evliyâullahta olmaz. Yani evliyâullahın şaşmaz vasfı; cömertlik...

Mehmed Zâhid Kotku Hocamız Rh.A, —ben damadıyım, tabii halini biliyorum— öyle verirdi ki, verdiği kimseyi doyururdu.

Mesela bir postacı gelse siz ne kadar verirsiniz?

“—Üç yüz, beş yüz, bin...”

O öyle bir verirdi ki, mesela kışlık kömürünü alacak kadar verirdi. Yani bir hesaba gelecek filan tarzda değil de hesabın kat kat üstünde verirdi. Hatta bazen yanında kalmayacak kadar

verirdi.

Bir gün Bursa'da benim yanıma yanaştı:

“—Es'ad, yanında biraz para var mı?” dedi.

Misafirlerle Bursa'ya, bacanak rahmetlinin evine gitmişiz, yani anlaşılan para kalmamış... Bir imamın maaşından ne olur yani, imam maaşı...

Abdülaziz Bekkine Hocamız Rh.A, ondan önceki makamın sahibi de öyle, akşam-sabah sofrasından kimse eksik olmamış. Gece gündüz sofrası çalışırmış.

Pekiye buna nereden geliyordu?

Çantacılar çarşısı, Uzun Çarşı denilen yerde birkaç dükkânı varmış galiba. Dükkânlardan ne geliyorsa hepsini sarf ediyor.

Hani bir de haksız olarak;

“—Ölü gözünden yaş, imam evinden aş çıkmaz.” derler.

Ne iftira ya, ne kadar iftira... Ne kadar hocaları küçük düşürecek bir şey. Yani gece gündüz ikram etmişler, gece gündüz İslâm için çalışmışlar, çabalamışlar...

Diyelim ki senin dediğin gibi olsun. Din ilmini sen öğren, bizim çocuklara din ilmini sen öğret, camideki vazifeyi sen yap...

Onu oraya bağladın. Kendin geçtin ticarete, kazanıyorsun. Sonra bu hoca da yoksul kaldı mı, başkasının eline bakıyor, ağzına bakıyor diye kızılıyorsun. O da senin gibi ticaret yapsaydı, o da senin gibi müstağni olacaktı. Ama o Allah

yolunu tercih etmiş. Ayıp oluyor. Yani bana çok ayıp gibi geliyor.

Bizim, Allah rahmet eylesin, Hacı Bayram camiinin imamı vardı; Zekai Hoca... Babayiğit bir insandı, hem gür sesli bir insandı. Mihraba geçtiği zaman bir *Allahu ekber* derdi, arkada boş bulunanın yüreği ağzına kadar bir gelir, bir geri gider. Öyle kuvvetli bir *Allahu ekber* derdi ki uyuyan uyanırdı, yani hop diye bir hoplardı... Çok da şen bir insandı.

Bir sabah namazında döndü cemaate:

“—Yürüyün cemaat!” dedi.

“—Ne olacak?”

“—Lokantaya götürüyorum sizi, yürüyün!” dedi. “İmam evinden aş, ölü gözünden yaş çıkmaz derlermiş. Bakalım çıkar mıymış çıkmaz mıymış, görün bakalım! Yürüyün!” dedi. Herkesi lokantaya davet etti.

“—Ya hoca, istemez, işte ben şöyle...”

“—Yok, yemeği ye de ondan sonra” diyerek herkesi aşağı sokaktaki lokantaya götürdü.

Her zaman öyleydi. Bizi öyle bir yemeğe çağırırdı. İyi misaller hatırda kalsın diye söylüyorum.

Bir de salih bir kimseydi; herhalde onun anılmasından hem kendisi rahmete eriyor hem biz rahmete eriyoruz. Dürüst insandı. Salih insandı. Mü'min-i kâmil insandı. Mehmed Zâhid Kotku Hocamız'a da sevgisi, saygısı çoktu.

“—Cumartesi gelsin!” diye Hocamız'ı Hacı Bayram'a çağırırdı.



Biz de perşembeden, çarşambadan kalktık Konya'ya gittik, yanımızda Halep'ten gelme sarıklı cübbeli bir müftü var, Türkçe bilmiyor. Halep müftüsü Ömer Efendi misafirimiz, Konya'yı göstereceğiz. Konya'dan telefon ettik; “—Burada, müsaade ederseniz, başka kardeşlerimiz var, bırakmıyorlar, misafir etmek istiyorlar. Acaba gelmesek? Cumartesi size söz vermiştik ama...” diye bir şey düşünüldü.

Misafir etmek isteyen doktor arkadaş Ankara'ya telefon açtı;

“—Hocaefendi'yi ben alıkoyuyorum, birkaç gün geç gelse...”

“—Olmaz” demiş, “Hazırlık yaptım ben. Davet ettim herkesi, gelecek.” demiş.

Gittik.

Bir bahçesi vardı. Bahçeye uzun bir masa koymuş, tepelemesine her şeyi masaya doldurmuş. Yani envai çeşit yemekler, meyveler, salatalar, tatlılar... Halep müftüsü kapının önünde durakladı, dondu kaldı. Böyle bir baktı, sakalını şöyle sıvazladı, dedi;

“—*Hâzâ sehâ*... İşte cömertlik dediğin böyle olur.” Cömert insan.

Allah hepimize Allah yolunda cömert olmayı nasib eylesin. Malımızla, hayrımızla, hasenâtımızla dîn-i mübîn-i İslâm'a ve müslüman kardeşlerimizin fukarâsına, zuafâsına yardımcı olmayı nasib eylesin.

Bizim bir vakfımız yoktu, Mehmed Zahid Kotku Hocamız bir vakfımız olsun istedi, bir

vakıf kurduk, el-hamdü lillâh... Hayırlarımızı toplayalım, şöyle olsun, böyle olsun, fukarâ istifade etsin diye...

El-hamdü lillâh onun da nice nice şubeleri açıldı, her yerde nice nice güzel hizmetler yapılıyor. Allah hepinizden razı olsun...

## b. Misvaklanmadan Uyumazdı

Efendimiz'in bu cömertliğini kırık dökük cümlelerle birazcık anlattıktan sonra ikinci hadîs-i şerîfe geçiyorum.

Ebû Hüreyye RA'dan İbn-i Asâkîr Rh.A rivayet etmiş:<sup>3</sup>

كَانَ لَا يَنَامُ حَتَّى يَسْتَنَّ

(كر. عن أبي هريرة)

RE. 548/2 (*Kâne lâ yenâmü hattâ yestenne*)  
“Peygamber SAS Efendimiz misvaklanmadan uyumazdı.” İllâ misvaklanacak önce, ondan sonra uyuyacak. Ne demek misvaklanmak?

*Misvak* bir çeşit bitki köküdür ki, ince parmak kadar, kalın parmak kadar. Kestiğin zaman kökün uç tarafını bıçakla biraz tanzim etmek mümkün. Ondan sonra diş fırçası olarak kullanılır. Hem kendisinin güzel bir tadı vardır. Kendine mahsus, tuzlu, baharlı, karabiberli gibi gayet güzel bir tadı vardır. Mikrop öldürücü bir özelliği var, antiseptik diyorlar. Yani ağzın mikroplarını temizleyen bir özelliği var.

<sup>3</sup> *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.116, no:18249.

Ayrıca ağızdaki asitleri söndürücü bir tesiri var, yani baz özelliği var. Asitleri söndürüyor, böylece dişlerin çürümesine sebep olan şeyleri ortadan kaldırmış oluyor. Yani harika bir şey.

Tabii diş fırçası da olur. Hatta hiçbir şey olmasa insan parmakla bile dişlerini temizleyebilir. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>4</sup>

الأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السِّوَاكِ إِذَا لَمْ يَكُنْ سِوَاكِ

(طس. أبو نعيم كثير بن عبد الله بن عمرو بن عوف المزني عن أبيه عن جده)

RE. 190/1 (*El-esàbiu tecrî mecre's-sivâk, izâ lem yekün sivâk.*) “Misvak olmadığı zaman, parmaklar da misvak yerine geçer. Parmaklarla dişleri temizlemek de misvak gibi sevap kazandırır.”

Ama en güzeli o misvağı kullanmak. Çünkü çok büyük özellikleri var; ağzın kokusunu gideriyor, hastalıkları iyi ediyor. Bir sürü faydası var, sevabı var.

Peygamber Efendimiz misvağı çok severdi; kendisi kullanırdı, kullanmayı emrederdi.

“—Eğer size meşakkat vermek istemeseydim, her namazdan önce mutlaka misvaklanmanızı emrederdim.” diye tavsiyesi var.

Misvakla kılınan namazın misvaksız kılınan namazdan 70 kat daha üstünlüğü var, sevabı var. Hatta kendisinin başka emirleri de var:

<sup>4</sup>Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.288, no:6437; Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf el-Müzenî babasından, o da dedesinden.

*Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.268, no:2577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.550, no:26168; *Câmiu'l-Ehâdiş*, c.XI, s.24, no:10166.

“—Benim karşıma ağzınız kokarak, dişleriniz sapsarı bir vaziyette gelmeyin.” diye tavsiyesi var.

Ağız temizliğine, düşünün bundan 1400 yıl önce böyle önem vermiş. Bu, müslümanlar için büyük bir şeref... Müslümanlar her türlü temizlikte en önde. Müslümanlar dişlerini fırçalarken, temizlerken Avrupalı daha böyle bir şeyden haberdar değildi.

Müslümanlar hamamlar yaparken, Avrupalılar senede bir yıkanmak değil, silinmekle vakit geçiriyorlardı, o kadar. Altlarını temizlemezler, üstlerini temizlemezler, içlerini temizlemezler, dışlarını temizlemezler. Müslümanlarla ticaret ederek gelerek, giderek, yavaş yavaş müslümanlardan biraz bir şeyler öğrendiler. Müslümanlık için büyük şereftir, el-hamdü lîl-lâh. Modern bir şeydir. Yani 1400 yıl önce eskimeyen, modern bir şey. Efendimiz kendisi de misvaklanmayı çok severdi.

Gelelim bundan sonraki rivayete, orada da aynı konu işleniyor.

### c. Yatarken ve Kalkınca Misvak Kullanırdı

Ahmed ibn-i Hanbel Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş ki:<sup>5</sup>

كَانَ لَا يَنَامُ إِلَّا وَالسَّوَاكُ عِنْدَ رَأْسِهِ فَإِذَا اسْتَيْقَظَ

<sup>5</sup> Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.117, no:5979; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.II, s.539, no:3581; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Du-afâ*, c.VI, s.243; Abdullah ibni Ömer RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.116, no:18250; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6919.

# بَدَأُ بِالسَّوَاكِ

(حم. ومحمد بن نصر عن ابن عمر)

RE. 548/3 (*Kâne lâ yenâmü illâ ve's-sivâku inde re'sihî, feize'steykaza bedee bi's-sivâk.*)

(*Kâne lâ yenâmü illâ ve's-sivâku inde re'sihî*)

“Peygamber SAS misvağı başının ucunda olmadan uyumazdı.” Hemen başucunda. Elini uzatsa uzanıvereceği yerde, misvağı orada dururdu. Misvağı başının ucunda olmadan uyumazdı. Misvağı orada duracak. (*Feize'steykaza bedee bi's-sivâk*) “Uykudan uyanır uyanmaz misvaklanmaya başladılar.” Hemen elini uzatır, alırdı, hemen ağızını misvaklamaya başladılar.

“—Peygamber Efendimiz’in dişleri nasıldı?”

Ağızı açılıp konuşurken dişlerinden etrafa nur saçılırdı. Bu edebî bir cümle değil; hakikat... Işık saçılırdı etrafa; çünkü pırıl pırıl, tertemiz, şahane, müstesna, çok güzel dişleri vardı. Açıldığı zaman dişlerinden etrafa ışıltı ışıltı nur saçılırdı, ışık saçılırdı. Rasûlüllah Efendimiz’in mübarek dişleri tertemizdi, pırıl pırıldı, her şeyi gibi.

Onun için bütün diğer temizliklerin bir parçası olarak diş temizliğine de dikkat etmeliyiz.

İslâm en çok imana önem verir; *âmennâ ve saddaknâ*... İslâm en çok kalbe önem verir; *âmennâ ve saddaknâ*... İslâm en çok niyete önem verir; *âmennâ ve saddâknâ*... Ama dışa da önem verir, *zâhire* de önem verir.

Her şeye önem veriyor; sadece bir taraflı değil,

hem o taraf hem o taraf... İki kanatlı bir kuş gibi, dengeli ve şahane bir şekilde. İslâm'da hem dışa önem vermek var hem içe önem vermek var. Dışından tırnağına varıncaya kadar...

“—Hangi kavimde görülmüş?”

Dünya üzerinden bu kadar kavim gelmiş geçmiş... İşte kültür tarihi; gelsinler karşımıza... Hiç birisi müslümanlarla baş edemez. Temizlik konusunda müslümanların ayağının, tırnağının ucunun tozu olamazlar. Yeni yeni öğrendiler, işte medeniyet biraz ilerledi de... Baktılar ki kendi papazlarının söylediği sözlerde hayır yok; onlara aykırı olarak başladılar müslümanları taklit etmeye. Çünkü papazları diyorlar ki:

“—Aman yıkanmayın, vaftiz suyunun bereketi kaçmasın!”

Müslümanlardan çiçek aşısını öğrendiler. Çiçek aşısını öğrenince ilk önce papazlar karşı çıktı. Çiçek aşısını uygulamaya başlayınca;

“—Siz müslümanlara uyuyorsunuz, müslümanların kötü âdetlerini taklit ediyorsunuz.” diye Paris'te papazlar kazan kaldırdı, ayağa kalktılar.

Ama papazı kim dinler? Baktılar ki çiçek hastalığı bir şehre geldi mi üçte bir nüfusunu silip götürüyor. Öldürücü bir hastalık. Bütün vücudu yara oluyor, derisi yara oluyor, ondan sonra adam ölüyor. Çiçek hastalığı salgın hastalık...

Açın, Orta Çağ'daki Avrupa şehirlerine çiçek salgını, kara çiçek dediğimiz bir geldi mi götürüyor.

Baktılar, ölüyorlar. İngiltere'de kurnazlık

yaptılar; müslümanlardan öğrendikleri çiçek aşısını ilk önce kürek mahkûmlarına uyguladılar. Nasıl olsa mahkûm, nasıl olsa küreğe mahkûm edilmiş; gemilerde kürek çekecek, yaşadığı kadar yaşayacak, ondan sonra yorgunluktan öldüğü zaman denize atacaklar, balıklar yiyecek, o kadar... Yani kıymeti yok. Bir an önce ölse arkasından ağlayacak kimse yok. İlk önce kürek mahkûmlarına uyguladılar.

Baktılar; aa, ötekiler ölüyor çiçek hastalığından, o aşılananlar sağlam kalıyor. Onun üzerine kraliçe papazı, kiliseyi dinlemedi, kendi çocuklarına aşı yaptırdı.

Yıkanmayı da müslümanlardan öğrendiler. Onaltıncı Yüzyıl'da Kanûnî devrinde buraya gelen Baron de Busbek diye bir seyyahları var; Hollanda'ya bizden lâle soğanını alıp götürən adam. Hollandalılar şimdi lale yetiştirmekle tanınmışlar. Lale soğanını Baron de Busbek götürdü. Buraya geldiği zaman ağzı açık kaldı:

“—Allah Allah, her taraf çiçek!”

Şubat ayında mı gelmiş, kış günlerinde gelmiş... Yedikule'den surların yanından gelince, her tarafı çiçek bahçesi olarak görünce, —anlaşılan o zaman çiçek satışı da fazlaydı— sümbüller ve saireler görünce, Osmanlılar için:

“—Bu adamlar acıptir. Bu adamlarda acayip bir çiçek sevgisi vardır. Bir tek çiçeğe olmadık paralar verirler.” diyor.

Baron de Busbek hatıratında yazmış.

“—Bu adamların yine şaşılacak hallerinden bir

tanesi ki, bu adamlar bıçıl bıçıl boyuna yıkanılırlar. Hasta olacaklar, bu kadar yıkanılır mı?” diyor.

Kendisi razı olmak şöyle dursun, yapan insanların da yaptığı şeyin doğru olmadığını sanarak, “Aa, bu da doğru değil.” Diyor. Çünkü kendi memleketinde görmemiş. Kendi memleketinde yıkanmak filan yok.

“—Bu kadar da yıkanılır mı? Bunlar sabah akşam şapır şupur yıkanılırlar... “ diye tenkit etmeye kalkıyor.

Güya tenkit ediyor ama tabii atalarımızın temizliğini, şerefini ortaya koyuyor.

Sonra ileriki sayfada, ileride de;

“—Haa, Osmanlı diyarına geldiğiniz zaman sakin dindaşımız diye yahudinin, Ermeni'nin hanına veya evine misafir olmayın; çok pistirler! Müslümanın evine misafir olun, mis gibi tertemizlerdir.” diyor.

Oradan anlaşılıyor ki, temizlik kültürü sapasağlam...

Her camiye yaptıran hayır sahibi yanına bir de hamamı koymuş; işte burada yıkan, işte burada ibadetini yap diye. Sonra dinimiz yıkanmayı, abdest almayı ne kadar güzel sebeplere bağlamış. İnsan küçük abdestini yaptığı zaman abdestini yenilemesi gerekiyor.

Gusül abdesti alması gerekiyor. Gusül abdesti almak farz tabii. E oralardan mutlaka tertemiz oluyor. İslâm bir şeyi emrettiği zaman muhterem kardeşlerim, bir sebebe bağlıyor ki bileni



bilmeyeni, anlayanı anlamayanı onu yapсын. İşin bir de o tarafı var, Meselâ, müslüman Allah'ı unutmamalı!

Peki, güzel, unutmasın! Yazalım kitaplara:

“—Ey müslümanlar, Allah'ı unutmayın!” diyelim. Yetmez, kuru laf yetmez. Ne yapacak?

Günde beş vakit namaz kılacak; sabah, öğlen, ikindi, akşam, yatsı... Beş defa ikaz günde, az bir ikaz mı yani? Aşağı yukarı üç saatte bir ikaz, iki buçuk saatte bir ikaz:

“—Ey müslüman, Rabbinin huzuruna git! Onun önünde secde et, ahireti unutma! Rabbinin rahmetini göz ardı etme, gazabından emin olma! Ondaki hayır dile. (*İhdina's-sırâte'l-müstakîm*) de...”

Değil mi? Bu şeye bağlamış oluyor. Ne kadar güzel...

“—Müslümansan vicdanını temiz eyle, iradeni kuvvetlendir, kuvvetli iradeli insan ol!”

İyi ama nasıl olayım? Eczaneden hap mı alacağım? Yoksa ameliyat mı olacağım? Yoksa bir alet edevat alıp takviye bir yerimize takacak mıyız? Nasıl iradeli olacağız?

“—Senede bir ay eğitim göreceksin; oruç tutacaksın. Su karşında, yemek karşında, meyve karşında, sebze karşında, güneş tepende; terliyorsun, yutkunuyorsun, kendine hâkim oluyorsun. Böylece iradesini terbiye ediyor. Bir senede bir ay, on senede on ay, on iki senede bir sene az bir eğitim değil. Böyle böyle müslüman kendisine hâkim oluyor, hayırlara yöneliyor,

Allah'ın sevgili kulu oluyor, ahiretin sevabını alıyor.

Onun için müslümanlar dinlerinin ahkâmını, hikmetini anlasa da anlamasa da uygulamalı!

“—E hocam, günde beş vakit namaz Yirminci Yüzyıl'da çok değil mi?”

Hayır, çok değil! Çünkü dalar gider bu dünyalık işin içine; ahireti unuttur. Ondan unutuyorlar zaten.

“—Hocam bu namazı hep kılıyoruz, bu orucu hep tutuyoruz da yine istediğin hal olmuyor.”

Tutmuyoruz, yapmıyoruz da ondan olmuyor. Allah'ın emirlerini uygulamadığımız için öyle oluyor.

Kaç tane has, sağlam müslüman var ki Allah'ın emirlerini eksiksiz tutsun?

Her birisi bir bahane buluyor. Kimisi, “Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir; affeder.” diyor, kaytarıyor. Kimisi, “İhtiyarlayınca sakal bırakacağım da, 65 yaşında emekli olduktan sonra hacca gideceğim de, şöyle olacak da, böyle olacak da...” filan diyor.

Şeytan herkesi bir türlü aldatıyor.

Allah dinimizin güzelliklerini görüp de uygulamayı cümlemize nasip eylesin...

Efendimiz'in başucunda misvak...

“—Başucunda ne olur insanın?”

Emniyet için başaltında tabancası olur, değil mi?

Başucunda misvağı var... Yani diş temizliğine ne kadar önem veriyor, anlıyoruz.

## d. Yatmadan Önce Secde ve Mülk Sûrelerini Okurdu

Bu hadîs-i şerîf, bu rivayet Câbir RA'dan. Tirmizî, Ebû Dâvud, Neseî, Ahmed ibn-i Hanbel, el-Hâkim; hepsi (*rahmetu'llâhi aleyhim ecmaîn*) rivayet etmişler. Kaynakların çoğunda olan bir rivayet:<sup>6</sup>

كَانَ لَا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ الْم تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ وَتَبَارَكَ  
الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ

(حم. ت. ن. ك. عن جابر)

**RE. 548/4** (*Kâne lâ yenâmü hattâ yekraa elif lâm mîm tenzîlün es-secdete, ve tebâreke'llezî bi-yedihi'l-mülk.*)

“Peygamber Efendimiz *Elif lâm mîm, tenzîlün mi'r-rabbi'l- âlemîn*, Secde Sûresi ve *Tebâreke'llezî bi-yedihi'l-mülk*, yâni *Tebâreke* veya *Mülk Sûresi* denilen sûreyi okumadan uyumazdı.”

Bu iki sûre de ezberlenebilecek kıvamda

<sup>6</sup> Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.340, no:14700; Taberânî, *Mu'cemü'lEvsat*, c.II, s.132, no:1483; İbn-i Asâkir, *Târih-i Di-maşk*, c.XVII, s.327; İbn-i Kâni', *Mu'cemü's-Sahabe*, c.III, s.173, no:705; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.III, s.423, no:1421; Taberânî *Dua*, c.I, s.106, no:266; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.318, no:1040; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.470, no:2455; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.547, no:3411; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.116, no:18252; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6921.

sûrelerdir. Cemaatimize, kardeşlerimize hararetle tavsiye ederiz. Secde Sûresi'ni de ezberlesinler, Tebâreke'yi de bilmeyenler öğrensinler. Tebâreke Sûresi'nin isimlerinden bir tanesi de vikâye ettiği için, elVâkiye'dir. kabir azabından koruyor. Kabir azabından koruyan sûre olduğu için el-Vâkiye veya el-Münecciyeye veya el-Münciyeye isimleriyle anılan bir mübarek sûredir. Tebâreke Sûresi'ni ezberleyin! Secde Sûresi'ni de ezberleyin! Orada bir secde var. O mücrimlerin halini anlatan ayetler var:

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

(السجدة: ١٢)

(*Velev terâ izi'l-mucrimûne nâkisû ruûsihim inde rabbihim*) “O günahkârların, Rableri huzurunda başlarını öne eğecekleri; (*Rabbenâ ebsarnâ ve semi'nâ fe'ci'nâ na'mel sâlihan innâ mûkînîn*) Rabbimiz! Gördük duyduk, şimdi bizi (dünyaya) geri gönder de, iyi işler yapalım, artık kesin olarak inandık!” diyecekleri zamanı bir görsen!” (Secde, 32/12) buyruluyor.

Mealini de okuyun, tefsirini de okuyun! Bu sûreleri ezberleyin! Demek ki Efendimiz SAS Secde Sûresi'ni, Mülk yâni Tebâreke Sûresini akşamları okumadan uyamazmış. Siz de okuyun, sünnete uyma sevabı alın, o sûrelerin kendisinin sevaplarını kazanın...

## e. Benî İsrâil ve Zümer Sûrelerini Okumadan Uyumazdı

Hız. Âişe RA'dan rivayet edilmiş bir rivayette:<sup>7</sup>

كَانَ لَا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالزُّمَرَ

(حم. ت. ك. عن عائشة)

RE. 548/4 (*Kâne lâ yenâmü, hattâ yakraa benî isrâile ve'zzümer.*) “Peygamber Efendimiz Benî İsrail Sûresi'yle Zümer Sûresi'ni okumadan uyumazdı.” diye geçiyor.

“—Benî İsrail Sûresi hangi sûredir?”

Tabii bizim bildiğimiz sûrelerin birkaç ismi olabiliyor. Meselâ, Tebâreke Sûresi'nin bir ismi Tebâreke Sûresi'dir, bir ismi Mülk Sûresi'dir, bir ismi Vâkiye Sûresi'dir, bir ismi Münecciye Sûresi'dir, Münciye Sûresi'dir. Böyle çeşitli isimleri olabilir.

Fâtiha Sûresi'nin bir adı *Fâtiha*'dır, öteki adı *Seb'u'l-Mesânî*'dir, bir adı *Ümmü'l-Kitâb*'dır, bir adı *Hamd Sûresi*'dir, onun gibi. Sûrelerin böyle çeşitli isimleri olabiliyor.

“—Bu Benî İsrâil Sûresi acaba hangisidir?” diye tefsirlerde sûre isimlerinin çeşitlerini şöyle bir tarayıp bakmak lazım!

Benî İsrâil Sûresi, eğer bundan maksat Bakara Sûresi ise, olabilir. Çünkü Bakara Sûresi'nin sonunda Âmene'r-rasûlü var. Peygamber

<sup>7</sup> Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.162, no:2844; Hız. Âişe RA'dan *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.116, no:18251; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6920.

Efendimiz Âmene'r-rasûlü'yü okumayı tavsiye ediyor. Onlar okunmadan yatılmıyor.

Onun için, hocaefendiler yatsı namazının arkasından hemen camide Âmene'r-rasûlü'yü okuyuveriyor, biz de dinliyoruz.

“—E o okuyor, sevabı kazandı. Biz ne olacağız?”  
Biz de aynı sevabı alacağız, hiç eksiksiz.

“—Neden?”

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Okuyanla dinleyen sevapta eşittir.”

Farkı yok. O okumasaydı sen okuyacaktın, o dinleyecekti. Birisi okuyor diye edeben dinliyorsun. Aynı şeye iştirak olduğundan sevabını aynen alıyor.

Demek ki camide namaz kılanlar şimdiye kadar —farkına vararak veya varmayarak— bir sevaplı işi kazanmışlar. Beraberlik içinde olunca, müslümanların topluluğundan, camiden kopmayınca insan, nice nice bildiği bilmediği hayırlara erer; “Vay, ben neymişim!” diye sonunda memnun olur.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi camiden, cemaatten ayırmasın...

Tabii içinde bir de Âyete'l-kürsî var. Peygamber Efendimiz Übey ibn-i Kâ'b RA'a sordu:

“—Sence, ne dersin, senin kanaatin nedir; en azametli âyet hangisi?” diye.

Âyete'l-kürsî... Tabii Âyete'l-kürsî'nin şânı çok yüksek. O da Bakara Sûresi'nin içinde. Bakara Sûresi akşam okunursa sabaha kadar,

sabah okunursa akşama kadar insanın ne gibi faziletlere nâil olunacağına dair başka hadîs-i şerîfler var.

Bakara Sûresi 286 âyet, az değil. Rasûlüllah Efendimiz onu baştan sona kadar okuyor idiyse, bir de Zümer Sûresi, o da bayağı uzunca bir sûredir; demek ki hızlı hızlı bayağı okuyor.

Tabii Rasûlüllah Efendimiz'in okuyuşundaki sürati bilemeyiz. Kendisi fazla hızlı okumayı tavsiye etmemiş ama peygamberlik nuruyla, kudretiyle belki süratli bir şekilde okuması da mümkün oluyordu.

## f. Gülmekte Aşırı Gitmezdi

Câbir ibn-i Semüre RA'dan rivayet edilmiş:<sup>8</sup>

كَانَ لَا يَنْبَعِثُ فِي الضَّحِكِ

(طب. عن جابر بن سمرّة)

**RE. 448/6** (*Kâne lâ yenbaisü fî'd-dahiki*)  
“Peygamber SAS Efendimiz gülmekte aşırı gitmezlerdi, fazla gülmezlerdi.”

Güldüğü zaman derhal kendini derleyip toparlardı, vakur haline dönerdi. Zaten, “Gülmesi tebessüm idi.” diye rivayetleri gördünüz. Hani böyle kahkahalarla, şen kahkahalar atarak filan, böyle şey yok Peygamber Efendimiz'de... Ciddi bir hali vardı, böyle kahkaha şekli yoktu.

<sup>8</sup> Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.244, no:2025; Câbir ibn-i Semüre RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.140, no:18396; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6922.

## g. Konakladığı Yerde İki Rekât Namaz Kıldadı

Enes ibn-i Mâlik RA'dan, sahih olduğu bildirilen bir rivayet. Hâkim'in *Müstedrek*'inde kaydedilmiştir:<sup>9</sup>

كَانَ لَا يَنْزِلُ مَنْزِلًا إِلَّا وَدَّعَهُ بَرَكَاتَيْنِ

(ك. عن أنس)

**RE. 448/7** (*Kâne lâ yenzilü menzilen illâ veddeahû birek'ateyni.*)

“Peygamber Efendimiz eve, bir konak yerine gelip konakladıktan sonra, oradan ayrılırken iki rekât namaz kılmadan ayrılmazdı.”

Bir eve gelse, misafir olsa, oradan ayrılırken; bir konak yerine inse, oradan kalkıp tekrar yolculuğa devam ederken; bir menzilden kalkıp öbür tarafa giderken iki rekât namaz kılmadan ayrılmazdı. Seferin menzilleri olur, biraz gidilir, bir mola verilir; biraz gidilir, bir mola verilir; altı saat kadar yürünür, kervanlar durur. O zamanın usulü böyle.

Selçuklular Anadolu'nun her yerine şimdiki benzin istasyonlarına benzeyen hanlar yapmışlar. Belli mesafede; Konya'dan çıkıyorsunuz, bir menzil ileride bir konak, bir menzil ileride bir konak, bir menzil ileride bir konak... Adım adım, adım adım altı saat yürüyüp rahat... Has-

<sup>9</sup> Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.460, no:1188; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.151, no:2568; Beyhakî, *Deavâtü'l-Kebîr*, c.II, s.166, no:396; Enes ibn-i Mâlik RA'dan *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.100, no:18158; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6923.



tası var, yaşlısı var, ihtiyarı var, yüklü hayvanı var...

Tabii altı saat yürüyecek. Ondan sonra emniyetle kale gibi müstahkem, kapıları kapatılabilen bir yere girecek, geceyi orada geçirecekler; gündüz yine yola gidecek ki emniyetle yoluna varsın. Her tarafı hanlar, kervansaraylarla imar etmişler. Bütün yolların üzerinde hanlar vardır; kesme taştan, mükemmel, gayet güzel hanlar yapmıştır. Ecdat o ulaşımı öyle sağlamıştır.

Demek ki Peygamber Efendimiz de seferde gittiği yerden ayrılacağı zaman, kalkacağı sırada iki rekât namaz kılardı. Bir müslüman sefere çıkmaya niyet ettiği zaman iki rekât namaz kılması hadîs-i şerîflerde tavsiye edilmiş, kitaplarımızda yazılan, “sefer namazı, sefere çıkma namazı” denilen bir şey.

Biz de yapabildikçe bunu yapmaya gayret edelim!

## h. Yiyeceğe, İçeceğe Üflemezdi

İbn-i Mâce Abdullah ibn-i Abbas RA’dan şöyle rivayet ediyor:<sup>10</sup>

كَانَ لَا يَنْفُخُ فِي طَعَامٍ وَلَا شَرَابٍ وَلَا يَتَنَفَّسُ فِي  
الْإِنَاءِ

(ه. عن ابن عباس)

<sup>10</sup> İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.12, no:3279; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Du-afâ*, c.II, s.383; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.106, no:18188; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6924.

RE. 448/8 (*Kâne lâ yenfuhu fî taâmin ve lâ şerâbin, ve lâ yeteneffesü fi'l-inâi.*) “Peygamber SAS Efendimiz herhangi bir yemeğe, herhangi bir meşrubata da üflemezdi.”

Yemek sıcak; üf üf üf... Böyle şey yok. İçtiği çorba sıcak veya şimdi biz mesela çay içiyoruz. O devirde çorbadan başka ne olurdu, bilmiyorum. Peygamber Efendimiz içilecek veya yenilecek bir şeye üflemezdi. Sıcaksa soğuyacak kadar bekletirdi, ondan sonra yedi. Buyurmuş ki:<sup>11</sup>

أَبْرِدُوا الطَّعَامَ الْحَارَّ فَإِنَّ الْحَارَّ لَا بَرَكَةَ فِيهِ

(الديلمى عن ابى هريرة)

(*Ebridu't-taàme'l-harra*) “Sıcak yemeği soğutun, (*feinne'l-harra lâ berekete fîh*) sıcak yemekte bereket yoktur.” diye tavsiyesi var.

İçilen şeye de yenilen şeye de üflemezdi. Şimdi anlıyoruz, üflediğin zaman çeşitli zararları var, mikroplanma ihtimali var; doğru bir şey değil. Başkası için doğru olmayan bir şey olmuş oluyor.

Peygamber Efendimiz kendisi öyle yapmazdı ve herhangi bir meşrubatı içerken kabın içine hohlamazdı. Mesela bir tas içiyor veya herhangi bir şeyden bir şey içiyor; hoh hoh diye içine hohlamazdı, teneffüs etmezdi. İçtikten sonra, ağzından bir çekerdi; teneffüsünü, nefes

<sup>11</sup> Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.99, no:327; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.132, no:7125; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.249, no:40801; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.38, no:1652.

almasını öyle yaptıktan sonra tekrar içerdi, tekrar çekerdi, tekrar içerdi. Üç yuduma bölerek üç seferde içme tavsiyesi var.

Sonra lıkır lıkır lıkır lıkır, güp güp güp güp içmek yok. Peygamber Efendimiz öyle içmemeyi tavsiye ediyor. Hani adam susar; pehlivandır, güçlüdür, kuvvetlidir;

“—Getir bana şu testiği bakayım...”

Yukarıya doğru bir diker, lıkırtısını sen bir kilometre öteden duyarsın; lıkır lıkır lıkır lıkır içiyor.

Peygamber Efendimiz bunu tavsiye etmiyor; süze süze içmeyi tavsiye ediyor. Hüp hüp hüp, süze süze içmeyi tavsiye ediyor. Güp güp güp, aşağı hızlı hızlı içilmesini tavsiye etmiyor. Ayakta içmemeyi tavsiye ediyor, oturarak içmeyi tavsiye ediyor. İçme hususundaki hatırıma gelen bazı edepler bunlar.

Bir de fıkra var: Fatih Sultan Mehmed Han — bize bu beldeyi fethetmiş, emanet bırakmış cennet-mekân, onun yâdına vesile olduğu için söylüyorum— seferden dönüyormuş. Bir köyün yanından geçerken köylüler:

“—Sultan geçiyor, mücahid bir insan...” diyerek istikbale çıkmışlar.

İhtiyar kadının birisi de:

“—Padişahım buyurun, susamışsınız...” diye bir tas ayran sunmuş.

Padişah;

“—Teşekkür ederim nene...” diyerek ayranı almış. Fakat bakmış, üstünde üç tane saman

çöpü var. Birazcık içiyormuş, saman çöpü ağzına gelecek gibi oldu mu geri çekiyormuş, biraz ittirtiyormuş. Biraz içiyormuş... Yani saman çöpleri ağzına girmesin diye biraz ağır içmek zorunda kalmış. Verirken:

“—Çok güzel olmuş, eline sağlık, memnun oldum. İyi, Allah kabul etsin, Allah razı olsun.” derken duramamış;

“—Hacı nene, bir de üstünde saman çöpleri olmasaydı daha da iyi olacaktı.” diye bir laf çakıştırmış.

Onun üzerine o ihtiyar kadın diyor ki:

“—Padişahım, ben onları tasın üstüne mahsustan koydum. Siz terlisiniz, seferden geliyorsunuz. Şimdi onu güp güp birden içersiniz; ciğerinize zarar verir, hasta olursunuz. Öyle yapmayasınız, yavaş yavaş içersiniz diye mahsustan koydum. Nitekim de yavaş içtiniz.”

Padişah onun o zekâsından, fetânetinden, kurnazlığından çok memnun olmuş; ona o köyde bilmem ne kadar arazi almış da bağışlamış:

“—Bu da benim sana hediyem olsun.” diye.

Yâni ne kadar iyi insanlar, zarif insanlar, hassas düşünceli insanlar gelmiş geçmiş. Allah cümlesine rahmet eylesin...

## i. Hiç Kimseyi Azarlamazdı

Enes RA’dan Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Neseî ve Buhârî (*rahmetu’llahi aleyhim ecmaîn*) rivayet etmişler:<sup>12</sup>

<sup>12</sup> Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.68, no:10065; Temmâmü’r-Râzî,

كَانَ لَا يُوَاجِهُهُ أَحَدًا فِي وَجْهِهِ بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ

(حم. خد د. ن. عن أنس)

RE. 548/9 (*Kâne lâ yuvâcihu ehaden fî vechihî bi-şeyin yekrehuhû.*)

“Peygamber SAS Efendimiz hiçbir kimsenin yüzüne karşı onun hoşlanmayacağı bir şekilde bir şeyler söylemezdi.”

Hiçbir şekilde hoşlanmayacağı sözü yüzüne karşı söylemezdi. Yani hiçbir kimseyi azarlamazdı demek.

“—Yüzüne karşı söylemeyip de aleyhinde söyler miydi?”

Hayır, aleyhinde hiç söylemezdi. Arkasından söylemek gıybet zaten; o günah. Onu hiç yapmazdı da...Yani hiç kimseyi kırmazdı demek. Hiç kimseyi incitecek, azarlayacak, yüzüne karşı öyle bir söz söylemezdi. Hoşuna gitmeyecek bir şeyi yüzüne vurmazdı.

“—Bak sen bunu böyle yaptın.” diye onu mahcup duruma düşürmezdi, mümkün olduğu kadar.

Ancak kâfirin kâfirliği karşısında şehâmeti, celâleti, ikaz vazifesi; o tamam... Ama normal şartlarda kimsenin kabahatini yüzüne vurup azarlayıp onu mahcup duruma düşürecek bir muamele yapmazdı. Âdeti öyle değildi.

Yanında senelerce kendisine hizmet eden kimseler “Rasûlüllah’tan hiç incinmedim.” diye

---

*Fevâid*, c.III, s.400, no:1398; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

*Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.138, no:18389; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.204, no:6925.

söylüyorlar. Peygamber Efendimiz nezaketinden, zarafetinden dolayı, “Niye bunu böyle yaptın, niye böyle yapmadın? Öyle şey de olur muymuş?” gibi azarlama yapmazdı.

## j. Göreve Gönderdiği Kimseye Sarık Sarardı

Ebû Ümâme el-Bâhilî Hazretleri RA rivayet etmiş. Taberânî Rh.A kaydetmiş. Peygamber Efendimiz hakkındaki bu rivayette deniliyor ki:<sup>13</sup>

كَانَ لَا يُوَلِّي وَالِيًّا حَتَّى يُعَمِّمَهُ وَيُرْخِيَ لَهَا عَذْبَةً  
مِنْ جَانِبِ الْأَيْمَنِ نَحْوَ الْأُذُنِ

(طب. عن أمامة)

**RE. 548/10** (*Kâne lâ yuvellî vâliyen hattâ ve yuammimehû, ve yurhî lehâ azebeten min cânibi'l-eymeni nahve'l-üzüni.*)

(*Kâne lâ yuvellî vâliyen hattâ ve yuammimehû*)  
“Peygamber Efendimiz bir yere bir görevli, bir vali, bir yönetici, bir idareci gönderdiği zaman muhakkak ona kendi eliyle sarık sarardı. Başına sarığı sarmadan göndermezdi. (*Ve yurhî lehâ azebeten min cânibi'leymeni nahve'l-üzüni*)  
Ve sarığın sargısının uç tarafını da sağ tarafına doğru, kulağı hizasına kadar sarkıttırırdı.”

Şimdi bizim bu sarıklarımız otomatik sarıklar,

<sup>13</sup> Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.144, no:7641; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.IV, s.72, no:1569; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.210, no:8504; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ'*, c.IV, s.98, no:804; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.95, no:18130; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.204, no:6926.

böyle sarılmış, buradan da ucunu sokmuşuz. Her seferinde sarık sarılabilir. Sarmayı da öğrenmemiz lazım. Peygamber SAS Efendimiz kendi eliyle sarığı sarardı ve sarığın ucunu sağ taraftan doğru kulak hizasına kadar sarkıtırdı.

Şerh eden alimler, “Buradan anlıyoruz ki, Peygamber Efendimiz böylece görevlendirdiği kimselere, dış görünüşlerine dikkat etmelerini ikaz, ihtar etmiş oluyor. Yani görevli olan kimse halkın kendisine sevgi saygı duyması, hoşlanmayacağı bir durum hâsıl olmaması için haline, tavrına dikkat edecek. Halkın kendisinden nefret etmesine sebep olacak hallerde, şekillerde bulunmayacak. Bundan o mâna da çıkıyor.” diye ifade ediyorlar.

Bir de bizim bu zamane gençleri mâşâallah çok meraklı kimseler oluyorlar; bazıları meraktan da öteye, biraz da bazı şeyleri kabul etmeyici, reddedici filan tavırda olabiliyorlar.

Ben Ankara’dayken bizim hanemize üç tane hoca geldi. Yani kimisi imam-hatipte hoca, kimisi başka yerde hoca. Geldiler, çeşitli sorular sordular:

“– Hocam, bu sarık da ne oluyormuş?” filan dediler.

İşte sarık, ne olduğunu gör. Sarık Peygamber Efendimiz tarafından, gönderdiği her valinin başına kendi elceğizleriyle sardığı bir şey. Ve sarıkla kılınan namaz sarıksız kılan namazdan yetmiş kat daha sevaplı. Sevap kazandıran bir şey. Meleklerin kıyafeti.

Evet, Peygamber Efendimiz sarıkla da namaz

kıldı, sarıksız takkeyle de kıldı, takkesiz sarıkla da kıldı. Yani takkenin üzerine sarık sarmak, kalensüve üzerine sarık sarması da var... Sadece sarık sarması da var, takke olmadan sarık sararak yapması da var... Bazen sadece takkeyle de kıldı. Ama sarığın sevabı başka. Sarık, meleklerin alâmeti. Ucu sarkık bir şekilde sarık sarılması Peygamber Efendimiz'in kendisinin teşvik ettiği, tavsiye ettiği, ibadetin sevabının çok olmasına sebep olan bir şey. Tabii bazı kereler sarmadığı da olmuş. Olur ama esas tavsiyesi sarılması tarzında.

O bakımdan, ben dedim ki:

“—Size bu rivayetleri yazayım, göndereyim.”

Adreslerini aldım, rivayetleri topladım, kaynaklarını altına yazdım, gönderdim. O üç kardeşimiz Karaman taraflarında bir yerde oturuyorlardı.

“—Neden sarığa karşı bir tavır almışlar? Yani sarıktan yana başlarına bir dert mi geldi de böyle sarığa muhalif olmuşlar?”

Hayır, ondan değil. Bazı insanlar sarığı kabul etmiyor. Mesela Suudlar şimdi sarık sarmıyorlar. Peygamber Efendimiz onu da bildirmiş:

“—Sarık Arab'ın tâcıdır. Arap sarığı bıraktığı zaman onda hayır olmaz.” diye rivayet de var.

Suudlular şimdi kadınlar gibi bir başörtüyü üçgen olarak ikiye kıvrıyor, öyle örtüyor. Uzun bir entari de giyiyorlar. Kıyafetleri bizim şalvar tarzında da değil, uzun entari giymek tarzında... Uzun bir entari giyiyorlar, bir de başlarında



bizim hanımların örttüğü tarzda başörtüsü... Bereket, döndüğü zaman görüyorsun sakalını da, “Ha, bu erkekmiş!” diye anlıyorsun.

Sarık Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesinde var ama Suudlular şimdi bunu çoğunlukla sarmıyorlar, vaziyeti başörtüsüyle idare ediyorlar.

Sonra, her rekâta da başörtüsüyle illa oynayacak! Bir öyle yapar, bir böyle yapar; bir düzeltir, bir şey yapar... Yahu amel-i kesîr namazı ifsad eder. O ifsad ettirmez kanaatinde, onların mezheplerinde öyle. Artık oynarlar... Cebinden gözlüğünü çıkartır, camlarını siler, tekrar koyar. Kur’ân-ı Kerîm’i alır, sayfalarını açar, bakar. Ondan sonra oraya koyar, yine namazda. Bu da onların beğenmediğim, tenkit ettiğim garip tarafları. Sarığı da terk etmeleri...

Bizim kardeşlerimiz maşaallah, o da sünnettir diye sarık saranlar var. Fakat sarık, dolanması ne kadar çok olursa sevabı o kadar fazla, şöyle bir kulaçlık bir şey değil. Sarık biraz hatırlı bir şey olacak.

Mehmed Zahid Kotku Hocamız, böyle sarık saran bir kimseye sormuş:

“—Nasıl, bu sardığından kefen olacak kadar var mı?” demiş. Yani demek istiyor ki kısa yapmışsın. Uzun olsun demek istiyor.

Sarık biraz Sudanlılarıinki gibi olacak. Sudanlıları biliyorsunuz, Suud’a gidenler görmüştür. O mübarekler zaten iki metre boyunda filan oluyorlar. Bir de Allah güzel simalar vermiş, yakışıklı, çikolata renginde, sütlü çikolata

renginde, daha açık renkte filan derken uzun boylu... Bir de böyle arı kovarı gibi kocaman bir sarık sarıyorlar; Şeyh Şamil gibi muhteşem bir şey oluyorlar, insanın hoşuna gidiyor.

Biz Medine-i Münevvere mescidinde oturuyoruz. Bizim arkadaşlar:

“—*Selâmün aleyküm* hocam! Hoş geldin hocam...”

Gelen bize bir selâm veriyor, bir oturuyor yanımıza; “Ne var ne yok?” diye konuşuyoruz. Halkamız büyüdü. Şöyle bir baktım, yan taraftan birileri de bize bakıyor. Gelen bizim yanımıza oturuyor, “Kim bunlar?” diye merak ettiler. Döndüm baktım, Sudanlı birkaç kişi; onlar da bizi göz ucuyla süzüyorlar.

Müslüman müslümanın kardeşidir.

“—*Selâmün aleyküm!*” dedim.

“—*Ve aleyküm selâm...*” dediler, güldüler.

Yani yabancılık aradan gitsin, yakınlık olsun diye. “—Siz galiba Sudan’dansınız?” dedim.

“—Evet.” dediler.

“—Biz Sudanlıları çok seviyoruz.” dedim.

Hakikaten bir akşam önce de bizim Suud’daki kardeşlerimizle konuşmuştuk.

“—Sizin ahlâkını, arkadaşlığını en çok beğendiğiniz, burada çalışan insanlar içinde en merdâne, en sözüne sâdık, en sokulgan, en her şeyi bize uygun kimler var?” diye sormuştuk da birinciliği Sudanlılar almıştı.

Sudanlıları çok beğeniyorlardı. Ben de ona dayanarak, doğru bir söz olduğu için, hatırımda o olduğu için onlara dedim ki;

“—Biz Sudanlıları çok seviyoruz.” O da bize:

“—Biz sizin bizi sevdiğinizden sizi daha çok seviyoruz.” dedi. Onlar da Türkler’i seviyorlarmış, haberiniz olsun.

Ama biz onu severiz, o bizi sever; onun bizden haberi yok, bizim ondan haberimiz yok...

Bu ne biçim sevgi? Bu ne biçim arkadaşlık? Bu ne biçim dostluk? Bu ne biçim ümmetlik? Bu ne biçim kardeşlik? Böyle şey olmaz!

Ben fırsat olsaydı kendi oğlumu Sudan’a gönderecektim, Sudan’da okusun, biraz Sudanlılarla ahbap olsun diye.

El-hamdü lillâh Sudanlı bazı kardeşlerimizden buralara gelmiş olanlar, burada okuyanlar var. Onların da bazılarını, bizden de bazı gençlere:

“—Gidin Sudan’dan kız alın, evlenin; akrabalıklar çoğalsın. Müslüman müslümanla öbür ülkelerden dost olsunlar.” diye tavsiye ettim.

Çünkü bu lafta kalmayacak. İleriye gitmeli, bayağı bir kardeşlik olmalı.

Sarıkla ilgili, sarığın sarkıtılan ucunun arka, iki omuz kemiği arasına kadar geldiğine dair de rivayetler var.

Sarık sarın! Sarığı biraz hatırlıca sarın; öyle küçücük olmasın. Uzunca olsun, dört-beş metre olsun. Dolamayı öğrenin. Aynanın karşısına geçin; olmadı bir daha bozun, bir daha yapın

ama Őu işi bir baŐarın. ünkü baŐarılamayacak bir Şey değil. Elle sarıldığı zaman bundan daha gzel, daha tatlı oluyor, haberiniz olsun. İnce tutarsınız, sarık ensiz olur. Ensiz olunca altı-yedi metre olduğu zaman da ok kabarmaz, dndre dndre -her dndrmesinden sevap alacağınız iin- bir de sağ yanınıza doğru uzatırsınız. Meleklerin kıyafetiyle Allah'ın huzurunda namaza yle durursunuz. İyi olur, sevabınız ok olur.

Allah-u Tealâ Hazretleri her hâlimizi Rasûlullah'ın haline uydurmayı bize nasib etsin...

## k. Gcszlerin Hatırını Kollardı

Sonuncu hadîs-i Őerîfi, rivayeti okuyacaĐım.

Sehl ibn-i Huneyf RA'dan, Hâkim *Müstedrek*'te, Taberânî ve İbn-i Abdi'l-berr kitaplarında rivayet etmişler:<sup>14</sup>

كَانَ يَأْتِي ضُعَفَاءَ الْمُسْلِمِينَ وَيَزُورُهُمْ وَيَعُودُ  
مَرْضَاهُمْ وَيَشْهَدُ جَنَائِزَهُمْ

(ع. طب. ك. عن سهل بن حنيف)

RE. 548/11 (*Kâne ye'tî duafâe'l-muslimîne, ve yezûruhüm, ve yeûdu merdâhüm, ve yeşhedu cenâizehüm.*)

<sup>14</sup>Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.506, no:3735; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.4, no:9246; İbn-i Asâkir, *Târih-i DimaŐk*, c.IV, s.81; Sehl ibn-i Huneyf RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.155, no:18491; *Câ-miü'l-Ehadîs*, c.XXXV, s.163, no:38026.

(*Kâne ye'tî duafâe'l-muslimîne*) “Peygamber SAS Efendimiz müslümanların zayıflarına, zuafâsına giderdi, (*ve yezûruhüm*) onları ziyaret ederdi. (*Ve yeûdu merdâhüm*) Hastalarına iyadette bulunurdu, yani hastalarını yoklamaya giderdi. (*Ve yeşhedu cenâizehüm*) Cenazelerine gidip cenazelerini kılırdı.”

Yani müslümanların yoksullarının, güçsüzlerinin, mevki makam sahibi olmayanlarının hatırını kollardı. “Ben yüksek tabakayla peygamberim; sadece münevverlerle, en ileri gelenlerle, eşraf ile [otururum]ötekilerle bir mesafe koyarım.” gibi bir durum yoktu Peygamber Efendimiz’de. Kendisini bir paça kaynatmasına, paça suyuna çağırsalar dahi giderdi. Mütevazı idi. Ve onlara iltifat ederdi, onların gönüllerini almaya dikkat ederdi.

Hatta bazen bazı zenginler bundan biraz gocunurlardı. O fukarâ Peygamber Efendimiz’in yanına gelip oturunca onlara biraz yan bakanlar; “—Yâ Rasûlullah, bizimle özel meclis kursan; bizimle özel otursan, kalksan.” diyenler oldu da, Peygamber SAS Efendimiz’e fukarâyâ iltifat etmesine, onların yanında oturmasına, hatırını yoklamasına ve meclislerine rağbet etmesine dair âyet-i kerîmeler indi.

Tevazuunu gösteriyor. Müslümanlar arasında ayırım yapmadığını gösteriyor. Ne kadar hatır alıcı, gönül kollayıcı olduğunu gösteriyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi de öyle fakirleri, miskinleri sevip kollayan, yoklayan, hastalarını ziyaret eden, cenazelerini teşyi eden, evlerini

ziyaret eden, ihtiyaçları varsa görüp gideren hayırsever müslümanlardan eylesin...

*Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele!*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN  
26. 11. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

